

Na zijn verbanning uit de Amsterdamse synagoge meldde Spinoza zich aan bij de Latijnse school van Franciscus van den Enden. Daar leerde hij Latijn en werd hij onderwezen in de leer van Descartes. Het zou de basis vormen voor zijn eigen filosofie. De afgelopen decennia, na de ontdekking van enkele geschriften van Franciscus van den Enden, woedde er een stevig debat over de vraag of Spinoza zijn belangrijkste ideeën wellicht aan hem heeft ontleend. Filosoof Erno Eskens, auteur van enkele boeken over filosofen in de Lage Landen, schreef er eerder over en bespreekt deze vraag in zijn lezing. De mogelijk bestaat zeker dat Van den Enden een sterke invloed op Spinoza's denken heeft uitgeoefend. Tegelijk is het bewijs daarvoor toch wel erg dun.

Feit is wel dat Van den Enden een aantal ideeën die we nu aan Spinoza toeschrijven eerder publiceerde dan zijn beroemde leerling. Bij Van den Enden vinden we bijvoorbeeld al ideeën over het welbegrepen eigenbelang, over vrijheid als doel van de staat, over het belang van emoties en over determinatie. Deze ideeën doen sterk aan Spinoza denken. We komen zelfs de befaamde frase 'God oftewel de natuur' al tegen in zijn werk.

Los van de vraag of wie de bron van het spinozistische gedachtegoed is – Van den Enden of Spinoza zelf – is duidelijk dat de geschriften van Van den Enden op zichzelf de moeite waard zijn. Vooral zijn politieke ideeën zijn opvallend revolutionair. Geen enkele andere denker voor hem pleitte zo radicaal als hij voor 'evengelikheden' en 'evenvrijheid'. Van den Enden zou uiteindelijk zijn leven geven voor deze idealen.

Tot 1661 had Van den Enden zich nauwelijks met politiek beziggehouden. Maar toen hij werd benaderd door een groep mensen die een vrije coöperatie in de kolonie Nieuw Nederland willen stichten, ontbrandde bij hem het utopische vuur. Hij schreef een aantal verzoekschriften die onlangs onder de titel *Kort*

bericht over Nieuw-Nederland in vertaling van Roek Vermeulen zijn verschenen bij Noordboek (waar Erno Eskens uitgever is). Bij dezelfde uitgeverij verscheen ook een vertaling van de *Vrije staatkundige stellingen*, wederom van de hand van Roek Vermeulen.

We hebben Erno Eskens uitgenodigd om bij ons te komen vertellen over het leven het werk Van der Enden.

Tijd:

**Zaterdagmiddag 17 mei 2025,
14.00 tot 16.30 uur**

Plaats:

**Cultureel en congrescentrum De Rank
Soesterbergsestraat 18
3768 EJ Soest**

Bereikbaarheid:

**Looproute vanaf Station Soest Zuid:
Loop naar het noordoosten, richting Eikenlaan.
Sla linksaf naar de Eikenlaan.
Sla linksaf naar de Soesterbergsestraat.
De bestemming is aan de linkerkant nummer 18.**

Aanmelden:

info@spinozakringsoest.nl

Kosten:

**€ 28,00 incl. koffie en thee
bij vooruitbetaling op NL 44 INGB 0001 9886 01
t.n.v. S.C. Pasman – Sakkers
Betalen aan de zaal is niet mogelijk.**

Wie is Erno Eskens

Wie kan dat beter vertellen dan hijzelf. Op zijn website <http://www.ernoeskens.nl/over-mij> kan men daar alles over lezen.